

Talentudvikling – måske er det specialundervisning?

Nynne Afzelius, Akademiet for
Talentfulde Unge Øst

Kommentar til Jeppe Willads Petersen og Bjørn Friis Johannsen: Formålsdrevet talentarbejde – når talentet udvikles med et formål, MONA, 2014(1)

At MONA bragte denne artikel, glædede mig meget. Talentaktiviteter er et felt der i høj grad er præget af en vildtvoksende skov af forskelligartede aktiviteter. Det er dejligt med lidt didaktisk funderet interesse.

Om mig selv: Omend jeg både har interesse for og baggrund i didaktik, så er jeg på dette felt praktiker. Min viden kommer primært fra mit arbejde de sidste syv år på Akademiet for Talentfulde Unge. På trods af det vover jeg pelsen og sender mine kommentarer – mest af alt fordi jeg synes emnet er vigtigt.

Indledningsvis vil jeg gerne erklære mig højlydt enig: Det er helt sikkert rigtigt at talentarbejde bør være formålsorienteret og tilpasset elevernes behov. Det gælder faktisk for al undervisning og uddannelse.

Udbredelse

På s. 60 i artiklen står der “for en stor andel af gymnasie- og folkeskoleelevers vedkommende er dette projekt (det danske talentprojekt, red.) i dag en realitet” – her læser jeg en tro på at mange gymnasie- og folkeskoleelever deltager i talentprojekter i en eller anden form. Det er helt sikkert rigtigt at talentaktiviteter er udbredt på alle gymnasier i landet, men det er jo langt fra det samme som at en stor andel af gymnasieeleverne, for slet ikke at nævne folkeskoleeleverne, deltager i sådanne aktiviteter. Her mener jeg at der mangler data. Det er helt sikkert sådan at talentprojekter er vokset voldsomt i omfang siden 2007, men hvor mange elever kommer faktisk i berøring med et talentprojekt? Mit bud er at det stadig er en meget lille andel af den samlede elevmasse der faktisk kommer i kontakt med et talentprojekt. Og de konkrete tal er ikke så lette at skaffe, især ikke fordi en del elever deltager i flere projekter. Det kan altså

ikke blot klares ved at lægge deltagertallene sammen fra rækken af talentprojekter og dividere med det samlede antal elever – i hvert fald ikke hvis det der interesserer os, er hvor mange elever der kommer i berøring med talentprojekter. Her er bestemt et interessant felt som det ville være givtigt hvis der var nogen der ville kaste sig over.

Smitter talent?

Om talent smitter, er omdiskuteret. Flere forskere, fx Charlotte Ringsmose (Ringsmose, 2012) og Lars Olsen (Olsen, 2005), peger på at det at gå i klasse med nogen der klarer sig godt fagligt, er en god indikator for selv at klare sig godt. Men at det er gavnligt for ens faglige niveau at gå i klasse med en der er stærk fagligt, er naturligvis ikke det samme som at det er gavnligt for ens faglige niveau at gå i klasse med en der f.eks. får hævet sit faglige niveau via et talentprogram. Hvis det skal påvises, skal der helt sikkert mere forskning til. I artiklen henvises der til NIRAS' rapport *Talentindsatsen i Danmark* (NIRAS, 2010), hvoraf det fremgår at lærere, skoleledere og forældre kun i nogen grad mener at det gavner hele klassen at enkelte elever deltager i talentaktiviteter. Det er korrekt. Men er den vigtige pointe, fra samme rapport, ikke at 60 % af lærerne nævner et stort udbytte for elevens trivsel og faglige niveau? Vel at mærke for den elev der deltager i talentaktiviteten. Hvis pointen med at lave talentaktiviteter ikke er at hæve hele klassens niveau, men er målrettet mod den enkelte elev, så er det vel det der skal måles på? Talentprogrammer skal muligvis tænkes ligesom specialundervisning: undervisning målrettet mod den enkelte elev og på netop den elevs niveau. Der er vel heller ingen forventning om at ordblindeundervisning giver en effekt for resten af klassen, men derimod at det har en effekt for de elever der modtager det.

Motivation og udvælgelse

Blandt dem der udbyder talentaktiviteter, er der en klar forventning om at der blandt de utilpassede og/eller skoletrætte elever er en vis mængde talentfulde elever – dem der, om ikke fysisk, så i hvert fald mentalt, ligger og sover på bagerste række fordi niveauet og tempoet er for lavt. Det forhold italesætter ScienceTalerne, og det gør vi tilsvarende på Akademiet for Talentfulde Unge. Og jeg er fuldstændig enig i at der er en vis risiko for at disse elever overses, hvis fokus er på motivation. Men i artiklen stipuleres det at det også kan være problematisk i forhold til elever der selv melder sig til talentprogrammer. På Akademiet er det vores erfaring at det forholder sig omvendt. Det er netop når man giver eleverne mulighed for selv at melde sig til aktiviteterne, at nogle af de mentalt sovende elever dukker op og melder sig selv. Disse elever vil ofte blive overset hvis indstillingen kun kører gennem læreren. Men netop når der er

en mulighed for at melde sig selv til, ser vi en andel af de elever dukke op. Dette ikke for at sige at problemet med elever der allerede har mistet motivationen, er løst, men blot for at gøre opmærksom på at en andel af de elever faktisk kan vækkes, bl.a. hvis de selv har mulighed for at melde sig til.

Kategorisering af talentaktiviteter

I forhold til opdelingen af talentaktiviteterne synes jeg at det er en god og meningsfuld opdeling Petersen og Johannsen stiller op. Interesseaktiviteter, talentudvikling og talentpleje er tre fine kategorier der på udmærket vis dækker feltet. Det kunne dog nævnes at det set fra elevernes synsvinkel nok ser noget anderledes ud. Her tror jeg at det giver mere mening at dele aktiviteterne efter om de er flerfaglige eller særfaglige, dvs. om de satser på brede kompetencer og udfordringer inden for mange forskellige fag, eller om de nærmere går efter udfordringer inden for et specifikt område eller fag. Tilsvarende gør det også, for eleverne, en stor forskel om aktiviteten er konkurrencebaseret eller ej. For en del elever er det konkurrencemindede en stor og vigtig drivkraft, men for en anden gruppe af eleverne virker det lige modsat. Når vi tænker i et varieret udbud af talentaktiviteter, er det således vigtigt at vi har os for øje at der både bør findes flerfaglige og særfaglige tilbud, og tilsvarende at der både bør findes tilbud der baserer sig på konkurrence, og tilbud der ikke gør. Dette for at sikre at der er talenttilbud der passer til alle talentfulde elevtyper.

Talentfabrikker uden aftagere?

Mest bekymret bliver jeg når jeg når til afsnittet om talentfabrikker uden aftagere. Helt præcist følgende: "Det er ikke helt urimeligt at være bekymret over talentaktiviteter der primært fokuserer på at deltagernes viden øges. (...) Der hvor problematikken opstår, er når deltagerne tilbage på deres uddannelsesinstitutioner opdager at de enten ikke skal bruge deres nye viden til noget, eller at det alligevel, måske i en anden form, var en del af læreplanen." (s. 68). Her må jeg sige at jeg er lodret uenig. Mest af alt i den grundlæggende præmis: at hvis viden ikke direkte skal bruges til noget, så er det et problem. Utrolig meget viden kan ikke umiddelbart bruges til noget. Sådan er det i forskning såvel som i undervisning. Blandt vores elever viser en nyligt gennemført evaluering netop at det er en af de primære drivkræfter. Rådgivnings- og analysefirmaet Wilke har netop gennemført en ekstern evaluering af hvad vores tidligere elever siger om deres oplevelser på Akademiet. Undersøgelsen er gennemført som fokusgruppeinterviews hvor deltagerne også på forhånd var blevet bedt om at besvare en række kvalitative spørgsmål skriftligt. Wilke konkluderer: "Den intellektuelle stimulering og de faglige udfordringer, som gymnasiet ikke altid leverer,

men som Akademiet står for opleves som inspirerende og motiverende” (Wilke, 2014, s. 15). Eleverne er faktisk begejstrede for mere viden! Naturligvis er de også glade for opøvelse af nye færdigheder og kompetencer, men samme rapport fra Wilke peger faktisk på at vi på Akademiet har at gøre med forskellige elevtyper der bl.a. kan deles efter om de er interesserede i konkrete værktøjer og kompetencetræning, eller om de nærmere er interesserede i mere bred viden med karakter af almen dannelse. Det er vigtigt at der også findes tilbud til begge typer. Og naturligvis er det vigtigt at forholde sig til hvor de talentfulde elever skal hen når de skal videre – men det er også talentudvikling at være med til at højne niveauet undervejs og helt enkelt at sikre at alle elever indimellem skal opleve at stå på tæer. Hvis de dygtigste elever ikke undervejs i deres uddannelse møder udfordringer, møder viden eller erkendelser der ikke er umiddelbart tilgængelige, eller møder ting der gør modstand, så får de aldrig udfoldet deres fulde potentiale. Dette er hovedformålet for mange af de igangværende talentaktiviteter: at udfordre de fagligt stærkeste elever. Fordi alle elever har ret til at udfolde deres fulde potentiale.

Læs meget mere om Akademiet for Talentfulde Unge på www.ungetalenter.dk.

Referencer

- NIRAS. (2010). *Talentindsatsen i Danmark*. København: Undervisningsministeriet.
- Olsen, L. (2005). *Det delte Danmark*. Gyldendal.
- Ringsmose, C. (2012). Kammeratskabseffekter og den vanskelige sociale ulighed. *Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift*, 49(6), s. 438-444, 457.
- Wilke. (2014). *Akademiet for Talentfulde Unge. Rapport baseret på kvalitativ undersøgelse af 30 deltagere fra årgangene 2007-2010*. Eva Elisabeth Roland, Wilke. Ikke offentliggjort.